

Огиенко, известного литературоведа, исследователя творчества А.П.Платонова, типологических и генетико-контактных связей в литературе XX века, педагога и организатора науки, академика Академии наук высшего образования Украины.

Ключевые слова: научно-педагогическая деятельность, университет, ученый, литературоведение, компаративистика.

Одержано 24 липня 2014 року

УДК 378.12(092)

**А.І.Машталір, В.В.Галатир, В.В.Гудима,
В.А.Філінюк, С.В.Маркова, Ю.М.Лопатовський**

Наукові напрямки історичних досліджень В.С.Лозового (до 55-річчя від дня народження)

Йдеться про життєвий шлях і науково-педагогічну діяльність Віталія Станіславовича Лозового, доктора історичних наук, професора, головного наукового співробітника відділу гуманітарної політики Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України.

Ключові слова: науково-педагогічна діяльність, учений, історія.

Упродовж десятиліть актуальні проблеми з історії України досліджує доктор історичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу гуманітарної політики Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України В.С.Лозовий. Нещодавно ювіляр відзначив 55-річчя від дня народження.

Віталій Станіславович народився 29 квітня 1959 р. в м.Кам'янець-Подільському Хмельницької обл., у сім'ї службовців. Батько, Станіслав Степанович, працював у сфері побуту, мати – Анастасія Луківна – службовцем. Дитинство провів у Старому місті і, можливо, сама атмосфера кам'янецької старовини, вплинувши на молоду і чутливу натуру, спонукала до захоплення історією. У 1966–1976 рр. навчався у СШ №1, після закінчення якої вступав на історичний факультет Кам'янець-Подільського педагогічного інституту. Однак, не пройшовши за конкурсом, опанував професію токаря у профтехучилищі, і надалі працював за фахом на Кам'янець-Подільському приладобудівному заводі.

У 1979–1981 рр. перебував у лавах Збройних сил на мальовничій Волині, а після мобілізації таки вступив на історичний факультет Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту. Найбільшу зацікавленість викликали історія

України та філософія. Значний вплив на формування студента В.С.Лозового мали провідні викладачі факультету Ю.М.Тарасов, І.І.Винокур, А.О.Копилов, В.С.Степанков, О.М.Завальнюк. Під науковим керівництвом Ю.М.Тарасова виконав дипломну роботу, присвячену видатному історичному М.Костомарову. У 1986 р., отримавши диплом про вищу історичну освіту, став учителем Баговицької школи Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

У 1988–1989 рр. перебував на посадах наукового працівника та завідувача відділу Кам'янець-Подільського державного музею-заповідника. Із здобуттям Україною суверенітету, коли зникли ідеологічні обмеження щодо вивчення історії, зацікавився революційними подіями на Поділлі 1917–1920 рр. Як здобувач відділу історії Української революції 1917–1921 рр. Інституту історії України НАН України, у 1998 р. під керівництвом доктора історичних наук, професора В.Ф.Верстюка захистив кандидатську дисертацію “Кам'янецька доба Директорії Української Народної Республіки (червень-листопад 1919 р.)” у спеціалізованій вченій раді Інституту історії України НАН України.

Надалі, у 2001 р., ректор Кам'янець-Подільського педуніверситету А.О.Копилов зробив пропозицію зайняти посаду завідувача університетської бібліотеки і водночас читати курс народознавства України на історичному факультеті. В.С.Лозовий забезпечував навчальні курси з української етнології, історії України (для неісторичних спеціальностей), був керівником архівно-музейної практики. Вчене звання доцента здобув у вересні 2003 р.¹ З грудня 2003 р. по грудень 2006 р. В.С.Лозовий навчався в докторантурі при кафедрі історії України Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова. У 2010 р. захистив докторську дисертацію на тему “Ставлення селянства України до влади в добу Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.)” у спеціалізованій вченій Раді Інституту історії України НАН України².

Віталій Станіславович є фахівцем у галузі новітньої історії України, зокрема історії Української революції 1917–1921 рр. У цій царині ювіляр зробив вагомі наукові напрацювання. Так, він дослідив головні сегменти соціально-економічного життя українського села на початку ХХ ст., еволюцію економіко-громадянських форм активності в українському селі доби Центральної Ради, гетьманату П.Скоропадського і Директорії УНР. Зокрема, ним досліджено формування селянських спілок в Україні після лютневої революції 1917 р., аграрну революцію в Наддніпрянській Україні та ставлення селянства до влади за Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.), селянську правосвідомість та суспільно-правове становище в період Гетьманату (1918 р.), аграрну політику уряду Павла Скоропадського та Директорії УНР та її реалізацію на Поділлі (1919 р.), правосвідомість українського селянства та його суспільно-правове становище в період Директорії УНР (1919 р.), тощо³. У своїх працях В.С.Лозовий намагається не згаджувати та виправдовувати протиправні дії “беззахисного”, “пригнобленого” українського селянства, а, навпаки, прагне віднайти першопричини селянського беззаконня, проникнути у свідомість сільського люду, не виправдовуючи і не приховуючи такі дії.

Професор В.Лозовий є науковим консультантом докторантки С.Маркової та надає їй відповідні консультації стосовно написання докторської дисертації на тему “Суспільні та політичні трансформації в українському селі в контексті формування тоталітарної системи (1917–1933 рр.)”. Також керує підготовкою кандидатської дисертації аспірантом В.Філінюком – “Повсякденне життя селянства Наддніпрянської України у період національно-демократичної революції 1917–1921 рр.”.

В поле зору вченого потрапила проблема формування та функціонування місцевих органів влади й самоврядування у 1917–1921 рр., зокрема створених селянами в ході революційного процесу 1917–1918 рр., відображення кризи старих адміністративних структур, створення волосних земств в Україні (1917) та ін.⁴.

Свої здобутки В.С.Лозовий передає здібній науковій молоді, зокрема, Ю.Лопатовському, який під керівництвом метра виконує кандидатську дисертацію “Формування та діяльність державних органів влади та місцевого самоврядування у Правобережній Україні (березень-жовтень 1917 р.)”.

Досліджуючи добу Гетьманату, Віталій Станіславович зацікавився питаннями встановлення гетьманської влади на Поділлі у травні 1918 р., формування селянських органів влади після гетьманського перевороту, продовольчої політики П.Скоропадського, становища Поділля та Кам’янець-Подільського, перебування австро-угорського окупаційного війська у квітні-трудні 1918 р., сплати державних податків⁵, політико-адміністративних заходів Подільського губерньського старости С.Кисельова щодо стабілізації ситуації на селі⁶. Розглядаючи політику гетьманської адміністрації на Поділлі В.С.Лозовий, дійшов висновку, що влада гетьмана не мала широкої соціальної бази, а трималась лише на австрійських багнетах; що Гетьманат реалізовував вузько класову політику, спрямовану лише на задоволення інтересів великої буржуазії. Під керівництвом професора аспірант В.Галатир виконав та успішно захистив у лютому 2014 р. кандидатську дисертацію на тему “Формування та функціонування місцевих органів державної влади в Правобережній Україні у період Гетьманату П.Скоропадського”.

Вивчаючи державно-політичні процеси за Директорії УНР, В.С.Лозовий висвітлив комплекс питань, пов’язаних з кам’янецькою добою, політичною боротьбою між “лівими” та “правими” течіями українського національно-визвольного руху, що призвела до зміни політичних засад державного будівництва, за якими відкинуто класовий “трудоий принцип” та задекларовано перехід до парламентської системи на основі загальнодемократичних виборів. Окремо досліджено діяльність Директорії та уряду Української Народної Республіки, спрямовану на вирішення адміністративних, соціально-економічних та зовнішньополітичних проблем. Учений встановив, що основною перешкодою для реалізації вищезазначених завдань була внутрішня слабкість влади Директорії⁷. Окремі складові процесу формування та діяльності місцевих органів влади вчений висвітлив у таких працях: “«Трудоий принцип» чи демократія: вибір політичних засад державотворення в добу Директорії УНР”⁸, “Вищі органи

державної влади УНР Кам'янецької доби Директорії (червень-листопад 1919 р.)⁹; “Місцеві органи влади УНР в Кам'янецьку добу Директорії (червень-листопад 1919 р.)”¹⁰ та ін. Напрацьована концепція використовується здобувачем В.Гудимою, який під керівництвом В.С.Лозового виконує кандидатську дисертацію “Формування та діяльність місцевих органів влади в добу Директорії Української Народної Республіки (листопад 1918 – листопад 1920 рр.)”.

Частина історичного наукового доробку В.Лозового присвячена постаті Т.Шевченка, зокрема й вшануванню його пам'яті в 1917–1921 рр. У дослідженнях Віталія Станіславовича з'ясовано процес відновлення та діяльність товариств “Просвіта” в різних куточках Поділля та відзначення ними шевченківських свят, проведення мирних маніфестацій, які закінчувалися співом гімну “Ще не вмерла Україна” та Шевченкового “Заповіту” та формували національну самосвідомість. Як приклад, дослідник наводить численні заходи (шевченківські маніфестації), “які обставлялися як своєрідні політичні спектаклі”¹¹. Наукові інтереси професора В.С.Лозового досить широкі, зокрема, спрямовані на вивчення категорій пам'яті. Цій проблемі науковець присвятив чимало публікацій. Так, в одній із статей розкрито сутність категорії історичної пам'яті, використання її у політичній боротьбі Центральної Ради, зокрема щодо постаті Т.Шевченка, козацького періоду України, діяльності Б.Хмельницького, І.Мазепи тощо¹². Значний інтерес представляють роботи вченого, присвячені постаті Великого Кобзаря, зокрема, “Поширення культу Тараса Шевченка як складова формування української національної ідентичності в період революції 1917–1921 рр.”; “Культ Тараса Шевченка і український національно-визвольний рух після лютневої революції 1917 року”¹³. Під керівництвом В.С.Лозового А.Машталір виконав і успішно захистив кандидатську дисертацію “Постать Т.Шевченка в контексті національного відродження у Наддніпрянській Україні (1917–1920 рр.)” у листопаді 2013 р. у спеціалізованій вченій Раді Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького.

В.Лозовий є автором сотень наукових статей, кількох навчально-методичних посібників (“Поділля в період гетьманату (1918 р.)”, “Аграрна політика Директорії УНР і її реалізація на Поділлі (1919 р.)”, “Естетика”)¹⁴, низки монографічних досліджень: “Аграрна революція в Наддніпрянській Україні: ставлення селянства до влади в добу Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.)”, “Фізико-математичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: минуле і сьогодення: Історичний нарис”, “Правосвідомість селянства в період Української революції 1917–1920 рр.: історичний аспект”)¹⁵. Заслуговує на особливу увагу монографія “Внутрішня і зовнішня політика Директорії УНР (Кам'янецька доба)”¹⁶, присвячена основним політичним процесам у кам'янецьку добу Директорії УНР. У цій праці розглянуто причини, хід, обставини співпраці та протиборства між різними течіями і таборами українського визвольного руху, з'ясовано низку питань діяльності Директорії та уряду з налагодження роботи адміністративного апарату та вирішення соціально-економічних проблем (фінансової, аграрної, продовольчої). На окрему увагу заслуговує монографія “Пра-

восвідомість селянства в період Української революції 1917–1920 рр. історичний аспект”¹⁷, де висвітлено специфіку правосвідомості народних мас революційної доби 1917–1920 рр., простежено процес архаїзації суспільно-правових відносин на селі, зумовлений поширенням застосування насильства, руйнуванням адміністративних структур, скасуванням державної юрисдикції.

Професор В.Лозовий також виступив відповідальним редактором та співавтором вступних статей у збірниках документів, таких як “Законодавча база процесу становлення місцевих органів державної влади доби Гетьманату П.Скоโรปадського: збірник документів і матеріалів” (тут зібрано закони, якими керувалися місцеві органи державної влади в процесі становлення у квітні–грудні 1918 р.)¹⁸, та “Діяльність місцевих органів державної влади на Правобережжі у добу Гетьманату Павла Скоропадського: збірник документів, матеріалів та світлин” (представлено накази, оголошення, розпорядження, листи і звіти місцевих органів державної влади, що стосуються державотворчої, соціально-економічної та суспільно-політичної сфер життя у квітні–грудні 1918 р.)¹⁹.

Вчений взяв активну участь в організації наукових конференцій, присвячених висвітленню революційної доби 1917–1921 рр., зокрема: “Постать Симона Петлюри в контексті українських національно–визвольних змагань 1917–1921 рр.”, “Формування та діяльність українських національних урядів періоду Української революції 1917–1920 рр.” та “Кам’янець-Подільський – остання столиця Української Народної Республіки”. Продовжує керувати підготовкою кандидатських дисертацій, дипломних робіт освітньо-кваліфікаційних рівнів “бакалавр”, “спеціаліст”, “магістр”, бере активну участь в наукових форумах. З 10 жовтня 2013 р. В.С.Лозовий є членом спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій (спеціальність – 07.00.01 – історія України) у Кам’янець-Подільському національному університетові імені Івана Огієнка.

За активну науково-педагогічну діяльність В.С.Лозового нагороджено нагрудним знаком “За вагомий внесок у розвиток освіти та науки в Кам’янець-Подільському національному університетові імені Івана Огієнка”, численними грамотами, подяками.

Отже, доктор історичних наук, професор Віталій Станіславович Лозовий зробив значний внесок в дослідження Української революції 1917–1920 рр. про що свідчать його ґрунтовні наукові праці, висока оцінка їх провідними вченими України. Він продовжує формувати навколо себе молодих науковців, які під його керівництвом зростають, заглиблюються в проблематику історії України, збагачують історичну науку цінними результатами. З нагоди ювілею наукова спільнота бажає Віталію Станіславовичу міцного козацького здоров’я, творчих успіхів, нових наукових звершень, та дальшого чесного і корисного служіння Українській державі.

Примітки

1. Федьков, О. М. Дослідник національної революції (1917–1920 років (до 50-річчя від дня народження В.С.Лозового) / О. М. Федьков // Освіта, наука і культура на Поділлі:

зб. наук. пр. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2009 – Т. 13: Присвячено 90-річчю Кам'янецької доби УНР. – С. 314-315.

2. Лозовий, В. С. Ставлення селянства України до влади в добу Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. іст. наук / В. С. Лозовий. – К., 2010. – 36 с.

3. Лозовий, В. С. Формування селянських спілок в Україні після лютневої революції 1917 р. / В. С. Лозовий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету ім. І.Огієнка: зб. / М-во освіти і науки України, Кам'янець-Подільський національний ун-т. – 2009. – Т. 19: Історичні науки. На пошану академіка В.А.Смоля. – С. 300-307; Лозовий, В. Аграрна революція в Наддніпрянській Україні: ставлення селянства до влади в добу Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.): Монографія / В. Лозовий. – Кам'янець-Подільський: ПП “Мошак М.І.”, 2008. – 480 с.; Лозовий, В. С. Селянська правосвідомість та суспільно-правове становище в період гетьманату (1918 р.) / В. С. Лозовий // Гетьманат Павла Скоропадського: історія, постаті, контрверсії. Всеукраїнська наукова конференція 19-20 травня 2008 р.: 36. – К.: Видавництво імені Олени Теліги. – 2008. – С. 247-255; Лозовий, В. С. Аграрна політика Директорії УНР / В. С. Лозовий // Укр. іст. журн. – 1997. – Вип. 2, (№ 412). – С. 68-76; Лозовий, В. Аграрна політика уряду Павла Скоропадського і селянство / В. Лозовий // Київська старовина: Наук. істор.-філолог. журн. – 2005. – № 3. – С. 94-106; Лозовий, В. С. Аграрна політика Директорії Української Народної Республіки і її реалізація на Поділлі (1919 р.): навч.-метод. посіб. / Віталій Станіславович Лозовий – Кам'янець-Подільський: Мошак, 2004. – 39 с.; Лозовий, В. Правосвідомість українського селянства та його суспільно-правове становище в період Директорії УНР (1919 р.) / В. С. Лозовий // Проблеми історії України XIX – початку XX ст.: 36. наук. пр. відділу історії України XIX – початку XX ст. Нац. акад. наук України, Ін-т історії України. – К., 2011. – Вип. XVIII: Приурочений Великій реформі 1861 року. – С. 277-285.

4. Лозовий, В. Селянські органи влади після проголошення Української Народної Республіки / В. Лозовий // Київська старовина: Наук. істор.-філолог. журн. – 2008. – № 2. – С. 72-83; Лозовий, В. Народ і влада: криза адміністративних структур у період Центральної Ради (1917–1918 рр.) / В. Лозовий // Київська старовина: Наук. істор.-філолог. журн. – 2007. – № 3. – С. 108-116; Лозовий, В. Створення волосних земств в Україні (1917) / В. Лозовий // Історичний журнал: Наукове громадсько-політичне видання. – 2007. – № 6. – С. 14-24; Лозовий, В. С. Створення селянських органів влади в Україні після Лютневої революції 1917 р. / В. С. Лозовий // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 18, Економіка і право. – К.: НПУ, 2007. – Вип. 5. – С. 157-165.

5. Лозовий, В. Продовольча політика П.Скоропадського і селянство / В. Лозовий // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету: Історичні науки / [ред. кол.: О. М. Завальнюк, А. Г. Філінюк та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. – Т. 13. – С. 136-149; Лозовий, В. С. Поділля в період Гетьманату / В. С. Лозовий // Над Дніпром і Віслою. Україна і Польща в європейському вимірі – минуле і сучасність: зб. наук. праць / [під. ред. І. Срібняка, З. Карпуса]. – К. – Торунь, 2003 – 2004. – № 2-3. – С. 83-92; Лозовий, В. С. Селянські органи влади після гетьманського перевороту / В. С. Лозовий // Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Історичні науки / [ред. кол.: В. С. Степанков та ін.]. – Кам'янець-

Подільський: Аксиома, 2011. – Т. 21: На пошану професора О.М.Завальнюка. – С. 283-293; Лозовий, В. С. Кам'янець-Подільський в період Гетьманату (травень-грудень 1918 р.) / В. С. Лозовий // Матеріали Х Подільської іст.-краєзн. конф.: [присвяченої 55-й річниці Перемоги у Великій Вітчизняній війні], 26-27 жовтня 2000 р. / [ред. кол.: І. С. Винокур, Л. В. Баженов, Ю. І. Блажевич та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2000. – С. 357-360; Лозовий, В. С. Встановлення гетьманської влади на Поділлі (травень 1918 р.) / В. С. Лозовий // Наукові праці Кам'янець-Подільського. Державного педагогічного університету: зб. за підсумками звіт. наук. конф. викл. і асп.: [присвяч. 85-й річниці Української національно-демократичної революції], 15-16 квітня 2002 р.: у 2 т. / [ред. кол.: О. М. Завальнюк, А. Г. Філінюк, П. С. Ткачук та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський держ. пед. ун-т, інформ.-вид. від., 2002. – Т. 1. – С. 96-98; Лозовий, В. С. Перебування австро-угорського окупаційного війська на Поділлі в добу Гетьманату / В. С. Лозовий // Наукові праці Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету: Іст. науки / [ред. кол.: В. С. Степанков та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Кам.-Под. держ. пед. ун-т, інформ.-вид. відд., 2003. – Т. 11. – С. 186-191; Лозовий, В. Продовольче становище в Україні в період гетьманату: політика влади і реакція селянства (1918 рік) / Віталій Лозовий // Студії з історії Української революції 1917–1921 років: на пошану Руслана Яковича Пирого: зб наук. пр. / гол. редкол. В. Ф. Верстюк. – К.: Інститут історії України НАН України, 2011. – С. 184-196; Лозовий, В. Селянство і проблема сплати податків у період гетьманату Павла Скоропадського (1918 р.) / В. Лозовий // Новий колегіум: Науковий інформаційний журнал. – 2007. – № 1. – С. 36-40.

6. Лозовий, В. С. Політико-адміністративні заходи подільського губерньського старости С.Кисельова по стабілізації ситуації на селі (1918 р.) / В. С. Лозовий // Матеріали XII Подільської іст.-краєзн. конф., 22-23 листопада 2007 р. / [ред. кол.: О. М. Завальнюк, В. І. Войтенко, Л. В. Баженов, та ін.]. – Кам'янець-Подільський: Оіом, 2007. – Т. 2. – С. 12-22.

7. Лозовий, В. С. Кам'янецька доба Директорії Української Народної Республіки (червень-листопад 1919 року): дис. на здобуття наук. ступеня канд. іст. наук / В. С. Лозовий. – К., 1998. – 188 с.

8. Лозовий, В. С. “Трудовий принцип” чи демократія: вибір політичних засад державотворення в добу Директорії УНР / В. С. Лозовий // Консерватизм і державотворення в Центральній-Східній Європі. – Луцьк, Люблін, 1997. – С. 47-50.

9. Лозовий, В. С. Вищі органи державної влади УНР Кам'янецької доби Директорії (червень-листопад 1919 р.) / В. С. Лозовий // Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження: наук. зб. – Хмельницький: Богдан, 1995. – С. 141-143.

10. Лозовий, В. С. Місцеві органи влади УНР в Кам'янецьку добу Директорії (червень-листопад 1919 р.) / В. С. Лозовий // Матеріали ІХ-ої Подільської істор.-краєзн. конф. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський державний педагогічний університет, 1995. – С. 283-285.

11. Лозовий, В. “Просвіта” на Поділлі в добу національно-визвольних змагань (1917–1920) / В. Лозовий, В. Нестеренко // Просвітницький рух на Поділлі 1906–1923 рр. – Кам'янець-Подільський, 1996. – С. 28-38.; Лозовий, В. С. Поділля в добу Центральної Ради (Історичний нарис) / В. С. Лозовий – Кам'янець-Подільський, 1999. – 29 с.; Ло-

зовий, В. С. Проблеми політичної культури українського селянства в добу Центральної Ради (1917–1918 рр.) / В. С. Лозовий // Проблеми історії України XIX – початку XX ст. / за ред. О. П. Реєнта. – К.: Ін-т історії України НАН України, 2006. – Вип. XII. – С. 166-174.

12. Лозовий, В. С. Історична пам'ять як інструмент політичної боротьби Центральної Ради (1917 р.) / В. С. Лозовий // Національна пам'ять: соціокультурний та духовний виміри. Національна та історична пам'ять: зб. наук. пр. – К.: ДП “НВЦ “Пріорітети”, 2012. – Вип. 4. – С. 233-242.

13. Лозовий, В. С. Культ Тараса Шевченка і український національно-визвольний рух після лютневої революції 1917 року / В. С. Лозовий // Постаць Тараса Шевченка в сучасному культурному і геополітичному просторі: зб. наук. пр. Хмельницького ін-ту МАУП. – Хмельницький: Вид-во ХІМАУП, 2014. – Вип. 1. – С. 184-189.

14. Поділля в період гетьманату (1918 р.): навч.-метод. посібн. / В. С. Лозовий. – Кам'янець-Подільський: МЕДОБОРИ (ПП Мошак М.І.), 2007. – 36 с.; Лозовий, В. Аграрна політика Директорії Української Народної Республіки і її реалізація на Поділлі (1919 р.): навч.-метод. посіб. / В. С. Лозовий; Кам'янець-Подільський державний університет, каф. іст. Укр. – Кам'янець-Подільський: Мошак, 2004. – 39 с.; Лозовий, В. Естетика: навч. посібн. / ред. В. С. Лозовий. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 208 с.

15. Лозовий, В. Аграрна революція в Наддніпрянській Україні: ставлення селянства до влади в добу Центральної Ради (березень 1917 р. – квітень 1918 р.): Монографія / В. С. Лозовий – Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М.І., 2008. – 479 с.; Лозовий, В. Фізико-математичний факультет Кам'янець-Подільського національного університету: минуле і сьогодення: Історичний нарис / В. С. Лозовий, В. С. Щирба, О. М. Рачковський. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2008. – 115 с.; Лозовий, В. С. Правосвідомість селянства в період Української революції 1917–1920 рр. історичний аспект / В. С. Лозовий. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, редакційно-інформаційний відділ, 2011. – 112 с.

16. Лозовий, В. С. Внутрішня і зовнішня політика Директорії УНР (Кам'янецька доба) / В. С. Лозовий. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2005. – 224 с.

17. Лозовий, В. С. Правосвідомість селянства в період Української революції 1917–1920 рр. історичний аспект / В. С. Лозовий. – Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, редакційно-інформаційний відділ, 2011. – 112 с.

18. Законодавча база процесу становлення місцевих органів державної влади доби Гетьманату П.Скоропадського: зб. док. і матеріал. / [ред. кол. В. С. Лозовий (відп. ред.), В. Г. Байдич, О. М. Завальнюк та ін.]. – Хмельницький: Державний архів Хмельницької області, 2013. – 156 с.

19. Діяльність місцевих органів державної влади на Правобережжі у добу Гетьманату Павла Скоропадського: зб. док., матеріал. та світл. / [ред. кол. В. С. Лозовий (відп. ред.), В. Г. Байдич, О. М. Завальнюк та ін.]. – Хмельницький: ПП Мельник А.А., 2014. – 310 с.

**А.И.Машталир, В.В.Галатыр, В.В.Гудыма,
В.А.Филинюк, С.В.Маркова, Ю.Н.Лопатовский**

**Научные направления исторических исследований
В.С.Лозового (к 55-летию со дня рождения)**

Рассказывается о жизненном пути и научно-педагогическую деятельность Виталия Станиславовича Лозового, доктора исторических наук, профессора, главного научного сотрудника отдела гуманитарной политики Национального института стратегических исследований при Президенте Украины.

Ключевые слова: научно-педагогическая деятельность, ученый, история.

Одержано 26 травня 2014 року

УДК 378.12(092)

М.С.Солопчук

Леонід Дмитрович Гурман (до 55-річчя з дня народження)

Розповідається про життєвий шлях, тренерську і педагогічну діяльність Леоніда Дмитровича Гурмана – завідувача кафедри легкої атлетики з методикою викладання Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка.

Ключові слова: спорт, тренер, легка атлетика

Не завжди життєвий шлях стелиться так, як мріє і планує людина. Він змалку дуже захоплювався музикою, але не менше любив фізичну культуру й спорт. Ці дві справи не будуть просто захопленням, а реалізуються у професійній діяльності. Так сталося у Леоніда Дмитровича Гурмана – кандидата педагогічних наук, професора, завідувача кафедри легкої атлетики з методикою викладання, Заслуженого тренера України, досвідченого педагога і наставника молоді, який більше 25-ти років працює в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. Його добре знають і шанують не тільки в цьому навчальному закладі, але й у місті, області, Україні. Цьогоріч йому виповнилося 55 років.

Життєва дорога Леоніда Дмитровича Гурмана розпочалася на Городоччині. Народився 27 березня 1959 року в с.Немиринці Городоцького району, Хмельницької області. Батько, Дмитро Антонович Гурман, працював водієм. Надзвичайно трудолюбивий чоловік, саме він пізніше розвинув у своїх дітей цю рису.